فیضانِ خاکی

(فارسی کلام حضرت سید علامہ خاکی امروہوی)

مرتبہ:

سید مرغوب الحسن کاظمی امروہوی

ایم اے

حسب فرمائش:

حکیم الحاج سید محمد احمد قادری بانی وناظم جامعہ غوثیہ رضویہ سہارنپور

محمد احمد رضا قادری رضوی

فیضانِ خاکی

(فارسی کلام حضرت سید علامہ خاکی امروہوی)

حسبِ فرمائش عالی جناب الحاج حکیم سیّد محمد احمد قادری صاحب بانی و مہتمم صابری جامع مسجد و جامعہ غوثیہ رضویہ، سہارنپور حضرت علامہ خاکی قدس سرہٗ کا فارسی کلام جو بڑی حد تک تلف ہو گیا ہے تلاش بسیار کے بعد جو کچھ دستیاب ہوا ہے۔ اس کو محترم حکیم صاحب نے اپنے ذاتی صرفہ سے شائع کرا رہے ہیں۔ اس کو پڑھئے اور خود کو روحانی وجد و سرور میں لائیے۔ نیز محترم حکیم صاحب اور مولف کے حق میں دعائے خیر کیجئے۔

مرتبہ: سیّد مرغوب امین کاظمی امروہوی

ایم اے

ناشر: الحاج حکیم سیّد محمد احمد قادری

بانی و مہتمم صابری جامع مسجد و جامعہ غوثیہ رضویہ، سہارنپور

بسم اللہ الرّحمٰن الرّحیم

کنم روشن ز توحیدِ الٰہی پاک دینم را
بکیفِ وجد آرم گر بود دل ہمنشینم را

بدرگاہِ الٰہی سجدہ بر سجدہ کنم ہر دم
چو توفیق رفیقش مہر بخشاید جبینم را

زہے انوارِ کثرت تافتہ در پردۂ کثرت
کہ اقرب بیں نظر بخشید چشم دور بینم را

بہار باغِ عالم ثمرۂ تکوین حق آور
کز و روئے دگردہ ساختم ے انگبینم را

زنفی ما سوا چوں سینۂ خود پاک گردانم
کنم از نقش الا اللہ نورانی نگینم را

الٰہی از جمال احمدی چشمم منور کن
کہ از عین الیقیں قوّت وہم علم الیقینم را

بدرگاہت بیارم واسطہ ذاتِ محمد را
کہ پُراز گوہر مقصود سازی آستینم را

الٰہی از شرابِ معرفت ذوقے عطا فرما
کز و مسرور ساز و قلب من جانِ حزینم را

کجا از عہدۂ حمدش بروں آیم کہ از فضلش
سراپا صورتِ خود ساخت تقدیم حسینم را

منم خاکی فدائے جاں والائش کہ چوں ہر دم
کند نجمِ منور برفلک خاکِ زمینم را

آمد پیامِ جاں فزا سویم زدربارِ حبیب
بخشد حیاتِ نو مرا ہر دم ز ایثارِ حبیب

گرچہ عالم آمدہ در ذاتِ خود ظلمت کدہ
شد بچشمِ عاشقاں روشن ز انوارِ حبیب

صورتِ واللّیل خواند گیسوئے عنبر فشاں
نعرۂ والشّمس دارد تابِ رخسارِ حبیب

گلشنِ اسرارِ وحدت کشف قرآنِ حکیم
آفریں صد آفریں اعجازِ گفتارِ حبیب

کیست در کون و مکاں واقف ز سّرِ لامکاں
کرد طے ایں منزلِ مقصود رفتارِ حبیب

از سوالِ دید چوں تائب شود مثلِ کلیمؑ
کیست جز محبوبِ داور تابِ دیدارِ حبیب

ز کراماً کاتباً فرمود جبریلِ امیں
غیرِ حق تنواں کسے دانست اسرارِ حبیب

صاحبانِ وحی مثلِ عندلیباں آمدند
از گلستانِ محبت سوئے گلزارِ حبیب

گرچہ خاکی یک جوے قیمت نہ واد درد وجود
لیک دعوت می ہدا ز لفظِ بازارِ حبیب

در شبِ تار تو اے طالبِ دیدار مخسپ | احمقاں گرچہ بخسپند تو ہشیار مخسپ
برسرِ حشر جہنم نہ مقامے زیبد | برسرِ راہِ خطر ناک خبردار مخسپ
پاسبانانِ زر و سیم نمی آرا مند | نقدِ ایمانِ خود اے دوست نگہدار مخسپ
خوابِ شیریں نچشد دیدۂ مشتاق بہشت | تو ہم از بیم سقر چشمِ گنہگار مخسپ
جاں یکے داد بجاناں دگرے مال و ولد | تو مقط خواب گراں وہ وگرانبار مخسپ
خفتنت زیرِ زمیں برتو قیامت آرد | پس ببالائے زمیں اے دلِ بیدار مخسپ

سجدہ برخاک نیاز آر بذوق اے خاکی
غافل از قبر و قیامت خبرے دار مخسپ

ختامِ دورِ نبوت کمالِ مصطفوی است
فروغِ عہدِ رسالت محمدِ عربی است

کمالِ عالمِ امکاں و اصلِ ہر دوجہاں
سراجِ کون ومکاں جلوۂ رخِ بنوی است

ضیاءِ نیّرِ افلاک نورِ ماہِ مبیں
زُبا و نجم و شعاعِ حسینِ مطلبی است

جلیسِ مسندِ عرشی، حبیبِ خاص خدا
انیسِ خیر، شفیع الورا چہ خوش لقبی است

جواب یافت کلیم از سوالِ رویتِ ذات
کہ مدعائے تو مالِ یتیم ذونسبی است

ز فرش تافتہ نورے گذشتہ از افلاک
رسید در حرمِ لامکاں چہ بوالعجبی است

شناخت ضد شود از ضد بریں اصول قبول
ضیاءِ نورِ نبی باظلامِ بولہبی است

ز ابتداء و کتابِ عزیز تا آخر
بیانِ سیرتِ احمد بخلقِ لم یزلی است

زخاکی و زخدائی، ز خالق و مخلوق
سلام برشہِ کونین و آلِ پاک نبی است

عجب انعامِ ربّ العالمیں است | کہ مولایم شفیع المذنبیں است
محمد رحمتہ اللعالمیں است | محمد آیۂ فتحِ مبیں است
محمد برسر عرشِ بریں است | محمد سایۂ حق برزمیں است
محمد رونقِ خلد بریں است | محمد زینتِ فرشِ زمیں است
محمد ناظمِ دینِ متیں است | محمد حاکمِ دنیا و دیں است
محمد مایۂ سرِّ یقیں است | محمد قدوۂ روح الامیں است
امیدِ مغفرت در بیم تابد | فترضےٰ تاجِ ختم المرسلیں است
حبیبِ حق امام الانبیاء است | امامِ اولین و آخریں است

درودِ خاکی و نوری بدانش
ز تعلیمِ الہٰ العالمیں است

شہیدِ ملّتِ بیضا حسین است | کریمِ سربکف حقّا حسین است
نہالِ گلشنِ مشکل کشائی | گلِ گلرازِ اعطینا حسین است
شبیہہ جسمِ پاکِ مصطفائی | ز زیرِ ناف شاں تاپا حسین است
رئیسِ جاں نثاراں در رہِ حق | فدائے قربِ او ادنیٰ حسین است
شفیعِ حشرو ابنِ شافعِ حشر | حبیبِ ربنّا الاعلیٰ حسین است
مہِ اوجِ امامت مہر عرفاں | ضیاء جنّت الماویٰ حسین است

تقریر وقول وفعلِ رسول است ایں حدیث | ویں ہر کہ از صحابہ واز تابعیں حدیث
خُلقِ خدا و سیرتِ محبوب کبریا | ایمان و مسلکِ سلفِ صالحیں حدیث
شرحِ کلام باری و تفصیلِ دینِ حق | نورِ ضیاء حنفیہ شرع مبیں حدیث
نطقِ نبی است وحی خداوندِ ذو الجلال | بہر ثبوت اصل کتاب مبیں حدیث
ہر چند ظنّی است باسناد و مسندات | لیکن بذاتِ خویش کہ نورِ یقیں حدیث
از بہر اعتصام بحبل المتینِ ربّ | اے دیندار بہر تو نعم المعیں حدیث

خاکی کن حرزِ جان برائے رضائے حق
در قول و فعل و حال خودت ہمچنیں حدیث

الله الله شانِ صاحبِ تاج نور نور است جانِ صاحبِ تاج

مسندش برفرازِ عرشِ بریں لا مکان شد مکانِ صاحبِ تاج

گشتہ قوسین میم خاتم او ہر دو عالم امانِ صاحبِ تاج

سرِ اوحیٰ نجست سوئے کسے ہیچویتر از کمانِ صاحبِ تاج

برتنش جامہ احسنِ تقویم حمدِ رب شد نشانِ صاحبِ تاج

کوثر و خلد بلکہ ہر دوجہاں کرد خلاّق آنِ صاحبِ تاج

بعداز ذوق التجا گشتند انبیاء واصلان صاحبِ تاج

نیست کس در حریمِ حق مثلش پُرس از عارفانِ صاحبِ تاج

الله الله ز فضلِ بے حد شد

خاکی از امتنانِ صاحبِ تاج

زلفِ دل آرام و دوراں پیچ پیچ

ہمچو بختِ کور بختاں پیچ پیچ

گیسوئے احمد صراطِ مستقیم

نے چو راہِ بت پرستاں پیچ پیچ

ذیلِ رحمت کرد رب حبل المتیں

اتباعِ نفس شیطاں پیچ پیچ

اہدنا بر خواں بدرگاہِ رحیم

مُ[illegible]س از مکرِ دوناں پیچ پیچ

راہِ فردوس است خاکی مستوی

شد طریقِ نار سوزاں پیچ پیچ

دلم از ہجر دلدار است مجروح   تنم از وصلِ اغیار است مجروح

بصر از دیدنِ غیر است محروم   و اُذن از سوئے گفتار است مجروح

کمر از بار عصیاں نم دوتا شد   سرم از ثقل کردار است مجروح

شنیدم نالۂ دلدوز بلبل   گُل اندر صحنِ گلزار است مجروح

چو گُل در روضۂ فردوس خندد   کہ او از ظلمِ اشرار است مجروح

انا الحق گو مگو از چشمِ حق بیں   گُلِ خنداں بہ گلزار است مجروح

بجوشِ ماتمِ خونِ عزیزاں   خُمر در خُم خمّار است مجروح

بجبّاری تلطّف کن کہ خاکی

ز دستِ نفس غدّار است مجروح

اے دل ببیں بچشمِ حقیقت کمالِ شیخ
بعدش نگر بدیدۂ الفت جمالِ شیخ

زاں شمع غیررا تو چو پروانہ وار سوز
تا آنکہ خود ترا برباید جلالِ شیخ

زیں گو نہ کن حصولِ فنا بابقائے او
ایں است نزدِ اہلِ بصیرت وصالِ شیخ

از جاں بکوش تا کہ نباشد ملول او
قانت مشو ز حضرت حق از ملالِ شیخ

دربار گاہِ اہلِ دلاں بے ادب مباش
بشنو بگوشِ حُسنِ عقیدت مقالِ شیخ

بنگر رضائے ربّ ز رضائے رسولِ پاک
خاکی ببیں رضائے نبی ز امتثالِ شیخ

سِرِّ لطیف کن فکاں صلی علیٰ محمدٍ

رازِ شریفِ دوجہاں صلی علیٰ محمدٍ

دین حنیف انس و جاں صلی علیٰ محمدٍ

عقلِ طریفِ عارفاں صلی علیٰ محمدٍ

رونقِ بزمِ لامکاں صلی علیٰ محمدٍ

نورِ صدورِ عرشیاں صلی علیٰ محمدٍ

جلوۂ ذاتِ کبریا قدوۂ جملہ انبیاء

وردِ زبانِ قدسیاں صلی علیٰ محمدٍ

خاکی رُوسیاہ رساں برشہِ دیں درودِ پاک

گو بزبان و دل بجاں صلی علیٰ محمدٍ

☆☆☆

اے دل از اغوائے شیطاں قل آعوذ　　از عدوئے دین و ایمان قل آعوذ

الحذر از مکر نفسِ بدسگال　　و ز حسودِ جنسِ انسان قل آعوذ

بر عطایا صد خطا ایمن مباش　　سرنہ بر خاک گریاں قل آعوذ

عافیت خواہ از جنابِ بے نیاز　　از عذابِ قبر ناداں قل آعوذ

دور باش از فتنہائے روزگار　　از صِعابِ محشر ستاں قل آعوذ

از شرابِ عشق شو مستِ الست　　از مئے پندار پنہاں قل آعوذ

پارہ پارہ کن حجاب غیریت　　از تشتتہائے دوراں قل آعوذ

از طلب با ذوقِ فردوسِ وصال　　از عذابِ ہجر جاناں قل آعوذ

بر زمینِ عجز خاکی کن سجود
و ز غرور بود امکاں قل آعوذ

بہارِ زینتِ ترتیل بنگر جمالِ شاہدِ تنزیل بنگر
بذوقِ خاص برخواں اِستجیبو کمالِ صورِ اسرافیل بنگر
جلالِ مصطفائی را نگہدار حیاتِ مہبطِ انجیل بنگر
منور از سراجِ عرشِ اعظم مہ کنعانِ اسرائیل بنگر
وجودِ انبیاء و اولیاء را زنورِ مصطفیٰ تفصیل بنگر
ز صبحِ نیّرِ اعجاز یٰسین بہ بیت اللہ عام الفیل بنگر
ظہورِ شوکتِ نام محمد ﷺ ز فاروقِؓ نبی در نیل بنگر
فروغِ نورِ ختم الانبیاء را سرِ عرشِ بریں قندیل بنگر
ملائک را بدگاہِ مقدس پئے تسلیم باجبریل بنگر
بلالِؓ اوست، اسرافیل سیرت غنیؓ را شانِ میکائیل بنگر
عمرؓ را از برائے نوعِ شیطاں بہ ہیبت ذاتِ عزرائیل بنگر
علی را در جہانِ صبر و تسلیم خلیلؑ و شانِ اسمٰعیلؑ بنگر
ز صدقِ حضرت صدیق اکبرؓ زجانِ صدق را تکمیل بنگر
در امّت اوپئے تکمیل اسلام بدل شیخین را تکمیل ــــ بنگر

جمالِ احسن تقویم خاکی
بخود بے مثل را تمثیل بنگر

بگیر دست مرا بہر رب غریب نواز　　بہ بخش از مئے عرفاں طرب غریب نواز

اگرچہ زنگِ معاصی سیاہ گر دانم　　بچشمِ لطف کنش عرشِ رب غریب نواز

شفاعتم نباشد تا شفا یابم　　ز دردِ معصیتم جاں بلب غریب نواز

اسیرِ دامِ شیاطیں شدم برائے رضا　　خلاصیم ز درِ حق طلب غریب نواز

گنہگار سیہ کار آمدم بدرت　　بیک نگاہ کنم با ادب غریب نواز

بیک توجہ انفاس قدسیت برساں　　مرا بحضرتِ شاہِ عرب غریب نواز

جبینِ خاکی بخاکِ نیاز باد مدام

بہ فیض پاک کرم روز و شب غریب نواز

خوشا چشمے کہ بینائے تو باشد خوشا گوشے کہ شنوائے تو باشد

خوشا قلبے کہ شیدائے تو باشد خوشا عقلے کہ رسوائے تو باشد

عجب دستے کہ باشد دست گیریش عجب پائے کہ جو یائے تو باشد

عجب ذکرے کہ مذکورش تو باشی عجب فکرے کہ انشائے تو باشد

زہے سرِّ کہ اسرارش تو باشی زہے نطقِ کہ گویائے تو باشد

زہے علمے کہ معلومش تو باشی زہے فہمے کہ القائے تو باشد

ہزاراں آفریں آں میکشے را کہ اورا ذوقِ صہبائے تو باشد

سوادِ لوحِ قلبم محو گردو چوسویش لطف رضوائے توباشد

خوشا وقتے کہ یابم وعدۂ تو کہ جانم نذر ایفائے تو باشد

حجاب ہستیٔ من شق شود زود چو الطاف و کرمہائے تو باشد

شود ایں جسمِ خاکی پاک و پُر نور
چو لطفے از نظر ہائے تو باشد

اے دل زمینِ خدمتِ صاحبدلاں ببوس اے جاں تو آستانۂ جانِ جہاں ببوس

دربارگاہِ پیرِ مغاں تشنہ لب مباش از چشمِ فیض عام مئے ارغواں ببوس

زیں گو نہ کن نمازِ محبت ادا بذوق رُخ قبلہ ساز گیسوئے عنبر فشاں ببوس

گُل چیں زگلشنِ رُخِ گلر و بذیل عشق از روئے صدق دل قدمِ باغباں ببوس

از راہِ عشق صدق و صفا اختیار کن در منزلِ و فا قدم راستاں ببوس

در سینہ ساز قلبِ خودت کعبۂ خلیل سنگ درِ حبیب بصد ذوق جاں ببوس

بگذر زہستیت بہ بقائے قدیم حق

خاکی بآرزو قدمِ رازداں ببوس

از شرابِ بیخودی، مخمور باش　　وزکرامات خودی مغرور باش

از خیالِ مستیِ خود دور باش　　وز وصالِ یار خود مسرور باش

وصلِ دل آرام خواہی تا ابد　　در فراقِ دلربا رنجور باش

باش ذاکر روز و شب با فکرِ دل　　در کریم کبریا مذکور باش

بے ریا شو باخدا اخلاص دار　　در ملائک بر فلک مشہور باش

آتشِ افروز در دل چوں کلیمؑ　　جلوہ گاہ عکسِ برقِ طور باش

غیر را ہرگز نیاری در نظر
خاکیا در چشم حق منظور باش

آیداز عرش علیٰ بر تو سلامے مخصوص   در رسد صبح و مسانیز پیامے مخصوص

شد ز حمدِ احدی بہر تو نامے مخصوص   گشت در جمع رسل باتو کلامے مخصوص

ہر ادائے تو پسندیدۂ حق شد در کون   زیں سبب آمدہ در امر قیامے مخصوص

بہر ہر خطّہ و ہر لحظہ بصد حُسن آمد   ایں چنیں گشت برائے تو نظامے مخصوص

بندگی خدمتِ مخلوق و مجذومی تام   بوالعجب گشت بتو خلق خزانے مخصوص

از تو آغازِ جہاں نیز بتو شد انجام   مرکزیّت بتوشد نیز ختامے مخصوص

حاضرِ درگہِ والا است بامیدِ کرم

خاکی عبد گنہگار غلامے مخصوص

ہست عالم ازورِ فیضِ رسالت مستفیض　　چوں نباشم در جہاں از باب رحمت مستفیض

ذرّہ ذرّہ یافت از نورِ نبی ضو، وجود　　چوں قمر شدہ از رُخِ شمسِ حقیقت مستفیض

کیست درکون ومکاں مستغنی ازفیضِ لطیف　　ساخت رب کونین راازجودرحمت مستفیض

انبیاء و اولیاء و اصفیاء و اتقیاء　　ہر یکے شد از درِ ختمِ نبوّت مستفیض

عاصیاں و کافران و مشرکان و اشقیا　　از عمیم جود او از خوانِ نعمت مستفیض

حوروغلماں و ملک از چشمۂ حُسن وجمال　　جملگی گشتندزیں اوصاف عصمت مستفیض

شد زمیں ازجود او خوانِ کرم کنزِ دَوِل　　آسماں از مہرومہ از علو در شب مستفیض

یافت گلشن گرز ملبوسِ گل و رنگیں بہار　　آب وباد، آتش زبوقلمون قدرت مستفیض

مومن از ایمان واز تنبیہ است واز حسنِ آداب　　اندر ایں دنیا و برزخ در قیامت مستفیض

استقامت بخش خاکی را الٰہ العالمیں

از کرم در حشر فرما از شفاعت مستفیض

بستم از خلق بتاں در سینۂ ارمان غلط
بوالعجب گشتم کہ زاید حسنِ احسان غلط

از جفائے غیر کے نالم کہ ظالم خود منم
بر نہادم برسر خود بار عصیان غلط

آمدہ بودم برائے گل، چنیدم خارہا
کجروی من مدسا بندم نہ بستان غلط

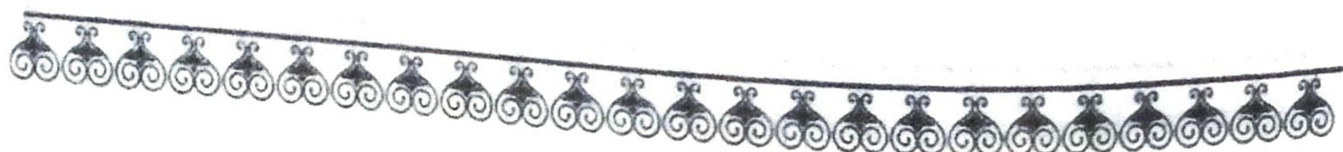
خوابِ بیداریٔ بد، بیداریٔ من خواب بود
عکس کروم علم را اندر دبستان غلط

ہوش بیہوشی شدہ بیہوشیٔ من ہوش شد
رستم اندر میکدہ از بندِ شیطانِ غلط

یافتم ایمان ز چشم ساقیٔ جامِ بلیٰ
حمدِ بیحد بر رہایندنِ زکفرانِ غلط

خاکیا در بزمِ نوری آسراپا نورشو
بگذر اندر ظلِ واجب خو ز امکان غلط

اندر ایں عالم غریم یا حفیظ — دستگیرم سو حیم یا حفیظ

دردِ عصیاں جاں بلب کردہ مرا — شو بلطفِ خود طبیم یا حفیظ

دہ مرا توفیق خود خیرِ رفیق — من بعیدم کن قریبم یاحفیظ

کن سیہ بختی من حرفِ غلط — کن ز فضلت خوش نصیبم یا حفیظ

نیستم لائق ز عفو بے حساب — من سیہ کارِ عجیبم یا حفیظ

ہر زماں دارم بدر گاہت سوال — شو ز جودِ خود مجیبم یاحفیظ

در بہارِ گلشنِ نعتِ حبیب — کن ز فضلت عندلیم یا حفیظ

در حضورِ خود مرا قب کن مرا — شوز فضلِ خود رقیم یاحفیظ

خاحیم دہ نورِ عرفانی مرا

دورکن از ماسوایم یا حفیظ

فلک در چشمِ حیوان است مرفوع — زمیں در فہم انسان است مرفوع

ملائک بر فلک در ذکر گویند — کہ ہر انساں بہ ایمان است مرفوع

بکفراں گشت کمتر از بہائم — ز معصوماں بعرفان است مرفوع

غلامِ مصطفیٰ از اتباعش — ز امّتہا بقرآن است مرفوع

بصد اعزازِ رب فردوسِ اعلیٰ — بہ تعمیرِ مسلمان است مرفوع

ہر عاصی بردرت بارحمتِ حق — یہ جنّت میرسامان است مرفوع

ز رحمت جانبِ خاکی نظر کن

کہ لطفِ عینِ رضوان است مرفوع

بایدم در ذکر از خلقت فراغ بامئے توحید از کثرت فراغ

بایدم از غیر حق آزادگی در درونِ بزم در خلوت فراغ

از کمالِ ذوق اخلاصؔ و رضا از سقر وز گلشنِ جنت فراغ

بخش از چشم کرم ساقی مرا از ہنر در منظرِ قدرت فراغ

از بہار ستانِ گلزار موجود بایدم اندر گلِ وحدت فراغ

در نعیمِ صبحِ امیدِ وصال شاید از دردِ شب فرقت فراغ

بر ترا اے خاکیؔ شکّر مقال

از تغافل باید ہر ساعت فراغ

ذکر حق در قلب می گردد چراغ
قلب از شغلش همی باشد چراغ

چوں ریاضتہا کند عبدِ منیب
در درون خود بہ بندِ صد چراغ

جملہ عالم پیش او باشد ضیاء
ہر طرف از فضلِ رب باید چراغ

محوِ حق پُر نور بیند خلق را
در سلوکِ راست صد باید چراغ

مر ترا ہم خاکیاؔ در دوجہاں
در درون و از بروں باید چراغ

آید مرا بوئے کسے از ایں طرف ازآں طرف
جوید مرا بوئے کسے از ایں طرف از آں طرف

ہر دم کشد چشمش مرا در بارگاہِ وصلِ خود
از دام گیسوے کسے از ایں طرف ازآں طرف

گوید بمانی دائماً اندر نمازِ دیدما
محراب ابروئے کسے از ایں طرف ازآں طرف

بندد مرا در حلقۂ زنجیر اندر دامِ خود
از زُلفِ ہندوئے کسے از ایں طرف ازآں طرف

زارو نزاراں دیدہ ام مشتاقِ دید اندر حرم
آں مہروش روئے کسے از ایں طرف ازآں طرف

گویند با آہ و فغاں در محشرستاں عاصیاں
از قہرحق سوئے کسے از ایں طرف ازآں طرف

ہر تشنہ را سیراب بیں از ساغرِ حق الیقیں
از جود بر جوئے کسے از ایں طرف ازآں طرف

آید شمیمِ جانفزا اندر مشامِ جانِ من
از گلشنِ کوئے کسے از ایں طرف ازآں طرف

خاکی طلب دیدارِ ربّ با کشتگان حق طلب
از فیضِ جادوئے کسے از ایں طرف ازآں طرف

ناظرِ کائنات در آفاق رو طلب بیّنات در آفاق

ہر چہ آمد نظر بہ فکر ببیں عکسِ ذات صفات در آفاق

پردہ ہا را بسوز ز آتشِ عشق در نگر نورِ ذات در آفاق

جلوۂ امر شان کن فیکون خوش ببیں ممکنات در آفاق

شان محیّ ممیت در یابی درحیات و ممات در آفاق

کُنت کنزاً شنو بگوشِ ہوش تابیابی نجات در آفاق

نفی کثرت اگر کند خاکیؔ

یابی اثبات ذات در آفاق

حضرت ابوبکر صدیقؓ

تعالی اللہ اوجِ شانِ صدیق — دل وجانم فدا برجانِ صدیق
محقق شد کہ بر ایمانِ امت — فضیلت یافتہ ایمانِ صدیق
مکمل مظہرِ یٰسیں شدہ بود — دہد حق مژدۂ رضوانِ صدیق
ہمانا آیتِ القلم اکرم — نشانِ صادق از عرفانِ صدیق
نثار کفش پائے مصطفیٰ بود — ہمیشہ آل و مال و جانِ صدیق
جزائے خدمتِ برکس نبی کرد — کند رب عوضِ احسانِ صدیق
زہے مستجمعِ ابواب خیرات — کہ ہرباب جناں خواہانِ صدیق
خدا و مصطفیٰ درخانہ بگذاشت — فقط بیں جودِ بے پایانِ صدیق
چہ خوش توحید بانورِ خدا داشت — کہ گشتہ تا انیس جان صدیق
نبی دستش گرفتہ دریمینش — کذا بنعث بگفتہ شانِ صدیق
چو انجم کثرت خیرات فاروق — مگر بیش است یک احسانِ صدیق
کسے در کون بعدِ انبیا نیست — معظم ہمچو عالی شانِ صدیق
بنام حق چو ضم نام نبی کرد — باو پیوست نام وجانِ صدیق
امام امتِ خود مصطفیٰ ساخت — بصد تاکید بیں سلطانِ صدیق
کجا خاکی کہ خاکِ کفش پائیست — کجا باغِ بہارستان صدیق

چہ باک از خاکِ انسان است از خاک فلک با فوق حیران است از خاک
اگر از آسماں باراں در آید بہار ستانِ بستان است از خاک
ملائک بر فلک تسبیح خوانند مگر الحانِ قرآن است از خاک
اگر تنزیلِ رزق از آسمانست ظہورش را مگر خوان است از خاک
مہ و خورشید انجم چرخیانند ہمہ را نور و فیضان است از خاک
جہنم را پُری از خاکداں است بہارِ باغِ رضوان است از خاک
مکین سدرہ گو روح الامیں است مگر جبریل را شان است از خاک
فلک بر عرش و کرسی فخر دارد ریاض ظلِ رحمان است از خاک
ملک از نورِ خاکی فخر دارد
مگر بالغیب ایمان است از خاک

تسبیح مرداں بر زمیں نام مُصلّےٰ بر فلک

سجدہ بخاکِ بندگی ذوقِ تمنّا بر فلک

در درونِ سینۂ شاں کردہ نورِ لامکاں

از قلب خاشع ساختہ عرش معلّٰی بر فلک

مہبطِ انوارِ حق گشتہ زاحسانِ عمل

وزساختہ آراستہ فردوسِ اعلیٰ بر فلک

اقتدائے شاں بکن خاکی ز اخلاص تمام

تا بایشاں میروی باعشقِ مولیٰ تا فلک

تلخ است نزدِ فلسفیاں گوکہ نامِ مرگ   شیریں است نزد اہلِ محبت پیامِ مرگ

قہر خداست نزد کساں موت آدمی   مہرو وفاست نزد حقیقت نظامِ مرگ

وسعت برائے کس نہ بُدے اندراں جہاں   از حُسنِ عدل گر نہ بُدئے انتظامِ مرگ

بر رخ کجابُدے و قیامت چراشدے   تخمِ جحیم و خلد شدہ انصرام مرگ

ایں زندگی گہے بہ تصور نیامدے   باوے چو ہمرکاب بنوے قیام مرگ

مشتاقِ حق گہے بندے ایں حیات   باوے اگر نیافتے ایں انضمام مرگ

خاکی برائے کفر جناں گشت ایں حیات
وز بہرِ دیندار مبارک سلام مرگ

اندر ایں عالم چہ باشد نامِ دل نامِ دل مسطور اندر کامِ دل
والضحیٰ واللیل در شغلِ کسے خواند اندر سینہ صبح و شامِ دل
چوں نیابم مقصدِ روحِ وصال پس چگونہ باشدم آرام دل
نیست چیزے در جہاں جُز زلفِ یار از برائے من کہ باشد دامِ دل
اضطرابِ ہر زماں آغاز گشت چیست ربّ دو جہاں انعامِ دل
پاک کردہ از خیال ماسوا ؟ عرش رب کردن بود اکرام دل
ساقیا بہرِ خدائے ذوالجلال از شرابِ عشق پُر کُن جامِ دل

خاکیا از پاسِ انفاسِ قوات
دور کن ایں گردشِ ایّام دل

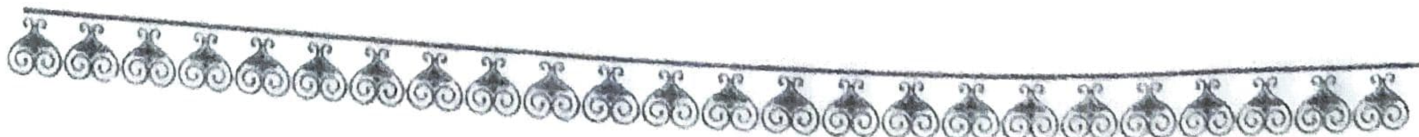

من نامِ خدا را بخدائی نفروشم | مفتاح تمھارا بجدائی نفروشم
واللیل بخوانم بسرِ گیسوئے مشکیں | ایں بندِ گراں را برہائی نفروشم
من کنزِ خفی یافتہ ام دررہِ الفت | ایں گنجِ غنا را بگدائی نفروشم
بالعل لبے ساختہ یاقوت ولم شد | ایں ساز بآں رنگِ حنائی نفروشم
از دردِ محبت چو شدم زرد بمنظر | ایں را گہے بارنگِ طلائی نفروشم
والشّمس تلاوت بکنم بارُخِ انور | ایں را گہے بانجمِ سمائی نفروشم

خاکی چو مشرف شدم از نغمۂ قرآں
ایں را گہے باہرزہ سرائی نفروشم

چو در دل صورتِ دلدار دارم   بسینہ گلشنِ اسرار دارم

ہمہ تن پُر عیوب و پر ذنوبم   شفیعم سیّدِ ابرار دارم

نسیمِ صبحِ طیبہ سوئے من تافت   درونم نکہتِ گلزار دارم

نیازارد مرا دورِ حوادث   چو اندر دل خیالِ یار دارم

ہمہ دنیا بقیمت ہیچ باشد   چو سودایم سرِ بازار دارم

بسوز اے آتشِ عشقِ مبشر   زخارستان دنیا خار دارم

اگرچہ خاکیم لیکن ز رحمت

درونم مشرقِ انوار دارم

مثالِ مصطفےٰ در عالم امکاں نمیدانم
چنانکہ ہیچ از تحریف در قرآں نمیدانم

کمالِ کبریا را در دوعالمِ مظہر اوّل
بجز ختم الرسل در حضرتِ انساں نمیدانم

بجز لطفِ نسیمِ رحمۃ للعالمیں ہرگز
بہ بحر و بر و عمراں در بہارستاں نمیدانم

جحیم از بغض او در سوز خلد از عشقِ دل افروز
بغیر ایں و آں از کفر او ایماں نمیدانم

ہمہ توحید و اثباتِ رسالت آمدہ عالم
جز ایں مضمون محکم در ہمہ قرآں نمیدانم

شعاعِ شمسِ رخسارِ حبیبِ داورِ محشر
مبیں شد نورِ ایماں غیر ایں عرفاں نمیدانم

گل و برگ و ثمر، نجم و شجر حمدِ احد خوانند
بنعتِ خاص جز ایں نغمہ در بستاں نمیدانم

بہ بندد ہر کرا دامِ عزازیلی بہ بندِ خود
دریں دنیا کسے را غیرِ ایں سلطاں نمیدانم

ہر آں کو در عزیزانِ صمد تنقیص می آرد
بگو خاکی کہ من آں را بجز شیطاں نمیدانم

بروجودِ طیّب و اطہر سلام　　بر ردانِ پاک پیغمبر سلام

بر رُخ شمس الضحیٰ صد ہا درود　　بر جبینِ ساجدِ انور سلام

برسرِ تاجِ نبوّت صد درود　　بر سجودِ عابدِ اکبر سلام

بر لبِ معجز نما او صد درود　　بردہانِ پاک پُر گوہر سلام

برلسانِ نور حق بیحد درود　　برکلامش ازہر و انور سلام

چشمِ حق بیں را رسد ہر دم درود　　بر سماعِ گوش آں سرور سلام

برقد سائش دردو بے عدد　　بر عروجِ سالکِ اکبر سلام

بریدِ علیاء آں حضرت درود　　بر سخائے ساقیٔ کوثر سلام

صدرِ انور را رسد بیحد درود　　بر نوادہ سیّدِ برتر سلام

بطنِ صبّاروقناعت پیشہ را　　در رسیداز جملہ بحروبر سلام

در رساں بر ہرادائش خاکیا

ہر دم از ذوقِ دلِ مضطر سلام

روسیاہ ہم یا شفیع المذنبیں　　وہ پناہ ہم یا شفیعِ المذنبیں

یک نگاہِ لطفِ خاصِ خود فگن　　چشمِ براہم یا شفیعِ المذنبیں

جز شفاعت نیست ہرگز چارہ ام　　پُرگنا ہم یا شفیعِ المذنبیں

کوہِ عصیاں کردہ پامالم شہا　　من چو کاہم یا شفیعِ المذنبیں

دردِ عصیاں جاں بلب داردمرا　　بشنو آہم یا شفیعِ المذنبیں

در گدائیت چو فرمائی قبول　　میرو شاہم یا شفیعِ المذنبیں

در جہادِ نفس لحظے اِذ رمیت　　کن سپا ہم یا شفیعِ المذنبیں

خاکیتؔ خواہد نہ زیبد غیر تو
در نگا ہم یا شفیعِ المذنبیں

اے مایۂ سکونِ دلِ بیقرار من
گشتہ سیاہ بے نکہت روزگارِ من

چشمے ز لطف خاص بفرماکرم نما
گلزارِ پُر بہار بود دشتِ خارِ من

سیر چمن مرا چہ خوش آید کہ در بہار
با من چو گلفشاں نبود گل عذارِ من

و ز نسبتِ خطا و معاصی بری نیم
گو اختیار من بنود اختیارِ من

عہدِ الست را چو نیارم بکارِ خویش
باشد چگونہ در دو جہاں اختیارِ من

زنجیر زلف تو چہ بگذ را ندم اسیر
من صیدِ تو دوام تو باشد شکارِ من

از چشمِ نورِ خاکیٔ مظلوم را ببین
تا نورِ پُر سرور شود ایں غبارِ من

قرۃ العین انبیا است حسن — دُرّۃ التاجِ اولیا است حسن
گلبنِ باغ مصطفیٰ است حسن — نخلِ گلزارِ مرتضیٰ است حسن
نُخبۂ اہلِ بیتِ ختمِ رسل — زبدۂ صفوتِ خدا است حسن
قدوۃ الاتقیاء و اہلِ یقیں — منظرِ حُسنِ کربلا است حسن
بر غلامانِ بارگاہِ رسول — رحمتِ صلح باصفا است حسن
بالقیں سیّدِ شبابِ جناں — از بشارات کبریا است حسن
نور چشمِ بتول بنتِ رسول — راکبِ دوش مصطفیٰ است حسن
رابع و خامس و یکم دویم — ثالثِ اربعۂ ہدیٰ است حسن
مثلِ قرآں شد اعتصام از وے — عترتِ سیّدِ الوریٰ است حسن
باہزاراں رضا و تسلیمش — جاں بکف پیش کبریا است حسن

خاکیؔ تشنہ لب مشو مایوس
ساقیٔ حوضِ مصطفیٰ است حسن

نخلِ بستانِ علی حضرت غوث الثقلین
گلبنِ باغِ نبی حضرت غوث الثقلین

قرۃ العین اماماں و بتول زہرہ
سیدّ و قطب و ولی حضرت غوث الثقلین

عابد و زاہد و علامۂ دوراں ، عارف
منبعِ فیض سخی ،حضرت غوث الثقلین

حامیٔ دیں متیں، ماحیٔ کفر و ظلمت
واقفِ سرِّ خفی،حضرت غوث الثقلین

صاحبِ کشف و کرامات کثیرہ حقا
از سندہائے جلی،حضرت غوث الثقلین

ظلِ محبوبیتِ فخر دوعالم ہستی
ہر مقامیکہ رسی، حضرت غوث الثقلین

از تو جاری شدہ دریائے فیوضِ عرفاں
ساقیٔ حوضِ نبی،حضرت غوث الثقلین

شمشِ انوار احد جلوہ بفرما گاہے
محوکن زنگِ دلی،حضرت غوث الثقلین

قدمے برسرِ ایں خاکیٔ مہجورینہ
کہ تو گفتی قدمی حضرت غوث الثقلین

خواجۂ چشتیاں فرید الدین   قدوۂ عارفاں فریدالدین

نخبۂ صوفیاں فرید الدین   زبدۂ کاملاں فرید الدین

قرۃ العین حضرتِ فاروق   سیّدِ واصلاں فرید الدین

درۃ التاجِ اولیاء زمن   آفتابِ زماں فرید الدین

ساقیٔ جامِ بادۂ وحدت   ہادیٔ سالکاں فرید الدین

شیخ مخدوم و شیخ محبوبی   مرشدِ مرشداں فرید الدین

منبعٔ فیض، مجمع البحرین   روح تشنہ لباں فرید الدین

سیّد الزاہدین ریاضت کیش   جان صاحب دلاں فرید الدین

حسرتِ خاکِ آستاں دارد

خاکیٔ ناتواں فرید الدین

از عیبِ و نقص پاک و مقدس صفات تو
باز ہر کمال ذات حمید است ذاتِ تو

سر چشمۂ حیاتِ دو عالم حیات تو
از بدر انتہا است مبّرا ثبات تو

طوفان قہر را زمنِ عاصی حزیں
در لحظہ دور کرد تواں التفات تو

ہر چند ہر زمان و مکاں ہر جہت توئی
پُر از تجلیات شدہ شش جہات تو

خاکی زدین ختم رسالت بروں مشو
خواہی اگر ز داور محشر نجاتِ تو

بیا خاکی زہر سو جانبِ آثارِ بسم اللہ
بچشمِ حق ببیں در ذاتِ خود اسرار بسم اللہ

اگر خواہی کہ در کثرت کنی نظّارہ وحدت
ضیائے نور چیں از مطلعِ انوارِ بسم اللہ

مشو از نقطۂ بیضائے ایں بیروں گہے سالک
طریقے چوں الف یابی پئے دیدارِ بسم اللہ

بکش از سرِ عشقِ حق و جودات دو عالم را
نشانے از خدا جو از سرِ اظہارِ بسم اللہ

تعالیٰ اللہ وجل اللہ، اللہ الصمد گوئی
گُلِ خنداں شود قلبِ تو در گلزارِ بسم اللہ

ہدایت میکند تقدیرِ جارش سوئے این معنی
کہ بیرنگی است بس معمور در اطوارِ بسم اللہ

فدا ایش جانِ عارف باوجودِ جملہ عالم
بہ بے چونی بہ چوں آمد پئے اظہارِ بسم اللہ

نمودہ جلوۂ خود شانِ رحمت ساختہ سابق
جلالش را جمالش کرد در اقرارِ بسم اللہ

الٰہی کیفِ صہبائے وصالت بخش خاکی را
زدستِ ساقیٔ کوثر شہ گلزار بسم اللہ

غریبم مفلسم بے خانمانم یا رسول اللہ
پناہم غیر در گاہت ندانم یا رسول اللہ

ز تاریکیِ عصیانم سیہ شہ روزگارِ من
بنور خود منوّر ساز جانم، یا رسول اللہ

ہموم دنیویم پاک بردہ نقد عمرم را
شود غائب ز دزوانم نشانم یارسول اللہ

گلستانِ دلم پژ مردہ شداز آتشِ فرقت
ببار اے ابرِ رحمت بر خزانم، یا رسول اللہ

ز تنگیِ لحد و ز کربِ قیل وقال آں لحظہ
زلطف پاک تو حیراں نمانم یا رسول اللہ

ہمہ تن پرِ عیوبم زیرِ دامت بگیر آقا
ز رسوائی محشر دہ امانم، یا رسول اللہ

اگرچہ خاکیم اے بارگاہِ نورِ رحمانی
مگر ہم در شمارِ امتانم یارسول اللہ

اے کہ حمدِ تست آبِ زندگی — بخش جامِ از شرابِ زندگی
اے لقائے تو ثوابِ زندگی — دہ خلاصم از عذابِ زندگی
اے چراغِ ماہ و خُور افسر و ختہ — جلوہ دہ از آفتابِ زندگی
پیش درمائے لقایت ذوالجلال — زندگی ما حبابِ زندگی
از شہودت موت قبل الموت بخش — دور فرما ایں حجابِ زندگی
زا فتاب نور خود پر تو فگن — اخترم کن ماہتابِ زندگی
آمدم خواہان عفوِ بے حساب — گشتہ عاجزاز حسابِ زندگی
ز آتشِ سودائے عشقت بایدم — ہر زماں ذوقِ کبابِ زندگی
الغیاث و الاماں و الحفیظ — از غرورِ ایں سرابِ زندگی
از کتاب ہستیٔ موہوم ما — بر کشا مقصود بابِ زندگی

جانِ خاکی کن فدائے بو تراب
تاکہ گل گردو ترابِ زندگی

گُل گلزار عرفانی محی الدین جیلانی
سراپا نورِ ایمانی، محی الدین جیلانی

طریقِ قرب ربّانی محی الدین جیلانی
خوشا محبوب سبحانی،محی الدین جیلانی

بباطن عرشِ رحمانی محی الدین جیلانی
بظاہر شکل انسانی محی الدین جیلانی

دوائے درد عصیانی،محی الدین جیلانی
پناہِ ماغریبانی،محی الدین جیلانی

ہزاراں تشنگانِ جام وحدت بر در استادہ
قسیمِ آبِ حیوانی،محی الدین جیلانی

غیاث الجن و الانس کریم الخُلق و النفسی
بعالم قطب ربّانی،محی الدین جیلانی

جمالِ عبدیت پرتو فگن درذات والایت
کہ درشانِ نبی فانی ،محی الدین جیلانی

زہے تقویٰ کہ آمد ثمرہ اش بشریٰ من الرحمٰن
ولی در نظم قرآنی،محی الدین جیلانی

منم خاکی مگر خواہم زخاک در گہت پاکی
کہ تو منظورِ پاکانی،محی الدین جیلانی

رئیسِ اہل عرفانی معین الدین اجمیری — سراجِ نورِ ایمانی، معین الدین اجمیری

چراغِ ملّتِ بیضاء نورِ کبریا ہستی — امام دینِ حقّانی، معین الدین اجمیری

گُلِ گلزار یٰسیں، بلبلِ بستانِ قدوسی — سراجِ نورِ ایمانی، معین الدین اجمیری

مہِ اوجِ ولایت آفتابِ چشتیاں ہستی — دُرِ اسرارِ رحمانی، معین الدین اجمیری

روانِ پاک حسنین علی را قرۃ العینی — نبی را راحتِ جانی، معین الدین اجمیری

بامر حق تعالیٰ عازم ہندوستاں گشتی — بدو دادی مسلمانی، معین الدین اجمیری

نشاں کفش پایت کردزائل شرک وکفرازوے — زہے خورشیدِ ایمانی، معین الدین اجمیری

ہزاراں سحر وافسون مضمحل کردی بلطفِ حق — امینِ سّرِ قرآنی، معین الدین اجمیری

عجب سر چشمۂ الطاف بیحد در گہت آمد — معینِ فیضِ ربانی، معین الدین اجمیری

ہر آنکہ آمدہ بر آستانت اہلِ دولت شد — عطائے فیض ما کانی، معین الدین اجمیری

عطا کن خاکیِ بے ذوق را جام مئے وحدت
مسلم پیرِ پیرانی، معین الدین اجمیری

اے نورِ چشمِ حیدری مخدوم صابری کلیری | بوئے گلِ پیغمبری، مخدوم صابر کلیری

از پادشاہاں برتری وز پارساہاں بہتری | وز واصلاں بالا تری، مخدوم صابر کلیری

خلقِ خدا جو یائے تو بر سر نہادہ پائے تو | گم گشتگاں را رہبری، مخدوم صابر کلیری

پیر مغان در کوئے تو بیخود ز کیف بوئے تو | خود ساقی و خود ساغری، مخدوم صابر کلیری

صحرائے تو باغِ ارم فیضانِ تو ابرِ کرم | لطفِ خدارا مظہری، مخدوم صابر کلیری

سر چشمۂ جو دو عطا، خورشیدِ انوارِ خدا | از لطفِ سؤیم بنگری، مخدوم صابر کلیری

توحیدِ خالص مشربت، اللہ اللہ مطلبت | از ہستیِ خود برتری، مخدوم صابر کلیری

خلقِ نبی اخلاقِ تو، بحرِ کرم اشفاقِ تو | پُر لطف و حکمت گوہری، مخدوم صابر کلیری

خلدِ بریں ماوائے تو رضوانِ حق ملجائے تو | احسانِ حق را مصدری، مخدوم صابر کلیری

تو سِرّ قطب الدین را، سّرِی، فرید الدین را | فیضِ معیں را مظہری، مخدوم صابر کلیری

خاکی بخاکِ آستاں آمد مثالِ راستاں
شاید کہ سوئے بنگری، مخدوم صابر کلیری

